

DOCUMENTS. LA TORRE DE LA MORA *

Allà, vers la banda llevantina de la nostra costa marítima i a vora dues hores lluny de la ciutat de Tarragona, hi ha uns seguits de marines i boscatges, els quals donen joc a variades visions, prou admirables per a satisfer el bon gust de tota mena d'excursionistes. I en lloc eminent d'aquell ponderat indret s'alça gentil, vorera a la mar, una torre circular de guaita, la qual ha sigut llegendariada pel poble i cantada pels poetes i és coneguda de tothom amb el nom popular de la Torre de la Mora.

Ens seria molt plaent el poguer referir, amb detall, l'història complet d'aquella inmoible centinella de la mar tarragonina, la qual segurament ha presenciat una multitud d'espectacles interessants; però la major part d'aquelles gestes, tal vegada, no deixaren cap més rastre sinó veus d'esglai perdudes en les nits de la solitud i estelles de tragèdia enfonsades traidorament sota la blavor de les aigües amargues.

La veritable història de la genessi d'aquell vetust torrelló sembla que fou desconeguda dels nostres historiadors, tota vegada que l'estil particular de l'obra actual no correspon a l'exagerada antiguitat que aquells li atribueixen. Emili Morera en la *Tarragona antiga y moderna* (pàg. 189) i Lluís del Arco en la *Guia de Tarragona y su provincia*, Tarragona 1912 (pàg. 157), diuen que fou aixecada en el temps de la dominació àrab, per manament d'Abderraman II. Aquella opinió obeeix, sens dupte, al relat de Hernández Sanahuja, el qual, en la

* Introduïts per la síntesi històrica que obria *La Torre de la Mora*, llibre de Mn. Sanç Capdevila i Felip publicat l'any 1927, aportem dos documents de l'Arxiu Parroquial de Tamarit, servat a l'Arxidiocesa de Tarragona, que fan referència a la determinació de bastir una torre a la punta de la Mora i al contracte de la construcció. És un homenatge que el Centre d'Estudis d'Altafulla ret a la memòria de l'arxiver i historiador que, d'una forma modelica per a aleshores —1921—, ordenà el fons documental de l'arxidiocesi tarragonina seguint, en fer-ho, la voluntat del cardenal Vidal i Barraquer, i al mateix temps un complement adequat al treball de la Dra. Liaño *Torres medievales en la desembocadura del Gaia*.

Tarragona bajo el poder de los árabes (pàg. 12), inspirat en les cròniques de Conde, Romey, etc., refereix que aquell famós Califa va ordenar al seu fill Jacub-Abu-Kosa la construcció de torres dites atalaies, en tot el litoral dels seus dominis, per tal de poguer defensar els poblats de la pirateria cristiana.

No tenim proves positives per a desmentir d'una manera directa i categòrica la possibilitat de que en aquell entorn s'hagués efectuat, durant la dominació sarraïna, una obra que respongués a la suposada ordinació de Abderraman II; però, pel que toca a l'actual *Torre de la Mora* —i acceptant-hi sempre possibles reformes posteriors— podem estar segurs de que fou bastida en la setsena centúria (1562) i que respon a la necessitat de defensar la població cristiana de Tamarit de les horribles traïcions que s'atentaren en temps pretèrits, de les quals —si fos possible— ens en farien sensacionals relats les pregoneses d'aquelles cales, sovint regades amb llàgrimes i envermellides amb la sang dels infortunats cautius, tràgicament sacrificats per la cobdícia dels antics pirates sarraïns.

Relació d'un desembarc de moros a les platges de Tamarit i determinació, feta pel poble, de bastir una Torre a la punta de la Mora.

Tamarit 25 de juny del 1561.

«Divendres dia de sant Aloy, lendemà de sant Joan, que comptam XXV de juny, any de nostre senyor mil cinchcents y seixanta hu, tres hores avans de dia, desembarcaren cinch fustes de Moros a la punta del garbí de la Mora, en una platja ques diu Caladebechs, y dos cents Moros, poch més o manco com judicavem, vingueren tot camí ral y entraren per lo prat, per lo mas den Armengol y muntaren a la guàrdia y deixaren allí tres o quatre moros per guarda y atalaya de la vila, y tots los altres baixaren fins baix a la foradada, y regonegueren tots los puigs fins a la Mora per veure si trobaven les guardes: y aquest mateix camí de desembarcar y venir pel camí real, per incloure les guardes de la Mora, feren ans les mateixes cinch fustes, a diset de Maig prop-passat, y seguiren los bergants del patró Juanico que pescaven a la Mora fins prop la vila, los quals, havent sentiment dels Moros per la guarda que tenien, fugiren a la vila y los Moros prengueren un bergant y mataren dos asens que restaven darrere; y aquesta volta, no trobant guardes ningunes, sen tornaren dalt en la cometa de sobre lo puig y estigueren allí en celada; y ompliren tres barques des Moros

arrimades a les roques prop de la foradada que va a la Mora, y les fustes restaven en Caladebechs arroserrades. I tenint dins la vila noves de les fustes que lo dia de sant Joan havien descubertes a les costes de Garraf, estaven ab guarda y ronda y tambor tota la matinada; y essent de dia clar deixaren eixir gent per a pescar en lart del patró Francesch Borrut, y entrà lo seu carro a vol al mur y lançà la exàrcia, y no veren les fustes ni les barques dels Moros. I eixint lo sol, lo patró, Jaume Sans, varà la sua barca per anar a la fluxa, y varats ab quatre homens y junt a terra alçà vela y tirà la volta de garbí, y quan fonch de sobre la Mora un home dels seus ques deye Guillem reconegué les tres barques de Moros y dix: Patró qui son aquells vaixells?—!Moros son traidors!—y dient alló uns atasconaren l'arbre y altres lançaren l'arbre y veles en mar y giraren cap en terra; y lo caró que tornava se troba quasi junt am ells y prengué a tots los de la barca y sens ella fugiren en vers lo Mur. I les barques dels Moros veyent eran descubertes mogueren en vers lo caro y vingueren fins mes ençà de la foradada en vista de la vila y per por nols tirà lo qui ya a la aljoverta. Havia corregut ab lo alvalot lo jurat Buada y encarà lo arcabuc a la barca y ella tornà arrera. I los de la vila, specialment de casa del batlle, en Miquell Sans, veen que la barcha de Jaume Sans havia lançat les veles y roba en mar y fugint se eren lançats en lo caro, lançaren gran crit: —!Moros hi ha en celada!— y lo balle, que a les hores here vengut de la plaça, saltà corrent a cridar als portalls que —Moros entren en la vila!— y uns restarense alls portalls, que lavors los havien overts y los més corregueren a la fortaleza; y les dones començaren a repicar y tocar lo atambor alarma; la gent fonch refeta y armada; y los Moros que estaven en celada, veent que la vila era alborotada y les barques descubertes, alçaren de hon estaven y tots plegats ab son atambor sen anaren a la Mora a embarchar. Y los de la torra blanca los veren dalt en la cometa en lo tros den Terrés ahon avie gran trepig y moltes clafolles de faves que havien mengades; y de la torra los tiraren tres o quatre fonarills de bronço y tiraren la peça grossa a les barches; y axí sen anaren. Y apres isqué lo balle ab cent homens fins en vista de la Mora per veure quin camí feyen, y veren com es embarquaven e dali seu anaren a Salou. Y vista y reconeguda per los de la vila la mercé tant senyalada rebuda de la misericordia de nostre senyor Déu Jesucrist, y advertit lo perill en que eren estats, que si no fossen estats descuberts y los portalls se fossen overts y la gent anada a son treball com acostumem, sisquanta moros sin ninguna resistència podien saquejar la vila, determinaren fer una torra a la punta de la Mora que descobre

lo arboçar y tot lo areny major per a que ells estat al segur puguén descobrir les fustes que per temps porien venir per la indempnitat de la vila y poblats del terme y pescadors. Plàcia a la divina bondat que com fins así nos ha guardat y specialment lo dia de santa Margaridà de l'any mil cinch cents cinquanta nou, que vingué Dargut ab vinti dos vexells, y aquesta volta que es estada més perillosa, nos vulle guardar per a sempre al seu sant servey».

A.H.A.T. — Tamarit. Man. Not. Vol. 108, fol. 1.

Contracte de la construcció de la Torre de la Mora fet i signat per i entre els jurats de Tamarit i el mestre Joan Miró de Tarragona.

Tamarit 1er de març del 1562.

«Capitulació feta entre los jurats del loch y terme de Tamarit (Joan Elegret, Jaume Pellicer i Francesc Borrut) de una part y mestre Janot Miró, de Tarragona de part altra sobre una torra que se a de fer a la punta de la Mora, terme de Tamarit.

Primerament a de fer lo dit Joan Miró una torra en la punta de la Mora, so es la punta de vers Tarragona, so es de esta manera:

Se a de fer rodona y te de tenir quinze pams de baix al principi de gruixa y alsaria de vint pams.

Ne te de pendre vint pams per lo talús.

Més te de fer lo dit mestre Joan Miró una paret en creu, dins la torra, de tres pams de gruixa y omplir de terre fins a lalsaria de vint pams a sos carrechs.

Y més del talús fins a la primera volta ha tenir la paret vint pams.

Y més la primera volta ha de ésser de volota grassa a ses costes.

Més de la primera volta ha de tornar la paret de set pams de gruixa y te de morir a laltra volta a sis, la qual paret se te de veure per de fora.

Y més te de fer la volta més amunt de rajolla la qual ha de ésser de franch.

Y més ha de ésser lo empit de cinch pams de gruixa.

Y més ha de fer un portall de pedra picada a lalsaria de vint pams de la torra a la banda de fora.

Y més ha de fer al terraplé tres espitlleres ho gombarderes de pedra picada tot lo quems mostrarà de fora.

Y més ha de fer una garita demunt lo portalla de pedra picada.

Y asó se te de canar a cada cana de alsaria y a miga paret, tant de fora com de dins.

Y tot lo sobredit ha de fer lo sobredit mestre Joan Miró a ses própies despeses y carrechs y que no hagen de donar ni pagar ninguna cosa més del que baix serà nomenat. Y lo sobredit mestre Joan Miró promet fer dita torra de si fins al primer dia del mes d'agost primer vinent, ab pena de deu ducats dor per cada dia après que se pasare dit mes de agost primer vinent, y açó sobre obligacions de tots sos béns.

Y primerament nosaltres dits Jurats en nom de tota la universitat de la vila y castell de Tamarit prometem de pagar y donar a vos sobredit mestre Joan Miró per fer dita torra ab tot lo que dalt es dit y consertat ab los pactes ja dits XXVIII sous, dic vinte y vuit sous, per cana de paret y asó vos prometem pagar de dos a dos canes en ésser fetes y a cada dos.

Ytem en altre capítoll vos prometem donar tota menobra per efecte de fer dita torra al peu de la torra ahon sie necessari.

Y totes les coses sobredites ha de fer lo sobre dit mestre Joan Miró. ab la pena sobredita y expresada y no ha de haver cosa alguna més del preu sobre dit ques XXVIII sous per cana de paret. Lo modo de la paga es que de dues en dues canes lo hagen de pagar; y la dita torra ha de tenir XX pams de torn y dit mestre Joan Miró ha de fer la dita torre de si fins lo més dagost primer vinent, ab la sobredita pena com ja es dit.

Y la dita universitat ses obligada en tot lo sobre dit en la sobre dita pena com mestre Joan Miró; so es pagar XXVIII sous per cana y donar menobra per la dita torra; y la una part a l'altra ne obliguen *omnia bona sua...*»

Sanç CAPDEVILA (†)